

Com més «off» més «in»

Bea Cabezas

En una ciutat on milers de turistes paguen una fortuna cada any per veure fantasmes que canten, lleons que ballen i estrelles de Hollywood que descobreixen Shakespeare, els amants del teatre poden arribar a desesperar-se. Cal sortir de Broadway, i com més lluny millor. Hi ha novaïorquesos que fa anys que no trepitgen Times Square.

Per sort, l'oferta *off* és tan extensa i variada com Manhattan. Des de nous espais que neixen en bars, rebotigues i fins i tot pisos de lloguer, fins a companyies que es creen i es dissolen per a un sol espectacle, passant per festivals, mostres obertes i demostracions d'allò més alternatives. Hi ha lloc per a tot, per crear, per experimentar i per equivocar-se en el sentit més positiu del terme.

Ens centrarem en tres iniciatives que mereixen especial atenció per la seva dedicació a l'autor i que ens ajudaran a entendre la situació del dramaturg a Nova York. Començarem per la més convencional, però no per aquesta raó menys interessant. Es tracta de Playwrights Horizons, un teatre de 198 butaques considerat de l'Off-Broadway tot i estar situat al carrer 42; és la seva programació la que li ha merescut la prestigiosa etiqueta. Des del 1971, cada any produeix sis obres d'autors contemporanis americans, a més de lectures dramatitzades de joves promeses. Segons Lisa Timmel, *literary manager* (directora del departament literari), cada temporada reben 800 textos d'arreu dels Estats Units. Un equip, encapçalat per Timmel, se'ls llegeix i en fa una tria: «els que es podrien estrenar, els que

seria interessant treballar en *workshops* i els que es descarten». Un dels seus principals objectius és descobrir nous autors, tot i que intenten seguir la trajectòria dels que van començar al seu teatre. És el cas de Richard Nelson, que després del seu pas per Playwrights Horizons ha estat reconegut internacionalment per *Madame Melville*, estrenada a Londres i Nova York. Aquesta temporada, però, han decidit arriscar al màxim per les noves veus amb l'estrena de quatre obres de joves dramaturgs, amb la grata sorpresa que tres són dones: Kate Fodor (37 anys), Sarah Treem (27), Jordan Harrison (30) i la més coneguda, Sarah Ruhl (33).

I què els interessa als autors contemporanis americans? Segons Timmel, «hi ha varietat, però sobretot predominen les obres d'estil urbanita. Des del 2001 ha crescut l'interès per la política, però la majoria d'obres parlen de relacions familiars a la ciutat. Hi ha una gran influència de la televisió en el llenguatge i en l'estructura; un exemple n'és l'Adam Rapp, un dels noms que més sonen a l'Off actualment. Els seus textos podrien con-

siderar-se guions. Dramaturgs com Mamet ja no són una gran influència per als nous autors, són els altres nous autors els que els influeixen més».

Una iniciativa ben diferent és la de New Dramatist. És difícil de definir. És més fàcil enumerar tot el que no és: no és un teatre ni una productora. Tampoc és una escola, ni una agència. Segons John Steber, director del laboratori de dramaturgia de New Dramatist, es podria dir que «és una comunitat. Un servei a l'autor. El seu objectiu és el de proveir l'autor de temps i d'espai per crear».

Es va fundar el 1949, però el programa d'autors en residència només fa set anys que funciona. Cada any s'accepten set autors que podran estar dos anys de residència. New Dramatist els ofereix tres espais d'assaig i aules, els proporciona actors i directors per a *work in progress*, organitza lectures dramatitzades per mostrar els seus textos a productors i els facilita un servei d'intercanvi amb festivals, editors i programes per a dramaturgs d'arreu del món, com ara el del Royal Court

de Londres. Fins i tot lloga un apartament al pis superior de la seu de New Dramatist per a aquells que no visquin a Nova York.

Segons l'experiència de Steber, «la dramaturgia cada vegada és més teatral, els dramaturgs volen dirigir, cada cop el teatre és més episòdic, dividit en escenes, amb més teatralitat». I coincideix amb Timmel en «la gran influència de la televisió i el cinema en les obres de teatre, perquè el públic també n'està influenciat, és el que marca la manera de veure el món als Estats Units».

Brooke Berman és autora resident de New Dramatist. Va començar a formar-se com a actriu, però ben aviat va descobrir el plaer per la dramaturgia. Primer escrivia monòlegs per interpretar-los ella mateixa. Després va seguir el programa de dramaturgia de la prestigiosa Julliard a Nova York. Des que en tenia 24, en set anys ha escrit unes vint obres de teatre i la majoria han estat produïdes. És filla de músic i assegura que té el ritme del llenguatge a l'oïda. També li interessien molt els personatges. «El drama ve de

l'interior dels personatges i no de l'exterior. Per mi, el més important és la relació de la psicologia dels personatges amb el món, entendre l'interior per entendre l'exterior. I el desig, que és el que mou a la humanitat. Per això m'avorreix el teatre més racional. Molts dels autors actuals volen impressionar, xocar, perquè pensen que una història és allò que passa exteriorment. Això ve de la influència de la televisió i el cinema. Però per mi el teatre no és un producte per vendre, per mi ha de succeir alguna cosa màgica. Estem en un moment precari culturalment, espero que tornarem a la veu individual, al llenguatge, al teatre més personal en comparació de les grans produccions. Espero que d'aquí a deu anys la gent tingui més sensibilitat pel detall per poder aconseguir un teatre amb veu pròpia».

Ella se sent influïda per Pina Bausch, Sarah Bernhard, Caryl Churchill, Harold Pinter, Sam Shepard: «obres molt físiques i divertides de fer, potser per la meua formació de *performance*. M'agrada també l'humor de les pel·lícules d'Almodóvar i l'ambient de Hal Hartley».

New Dramatist li ha donat l'oportunitat de contactar amb molts productors, però Berman assegura que «ser autora és més complicat que ser autor, sobretot si escrius sobre personatges femenins. La majoria de productors creuen que una obra amb protagonista masculí tindrà més èxit. Els costa prendre riscos, perquè pensen només a recuperar els diners. Quan ets jove és millor estrenar en sales petites per mostrar el que ets capaç de fer. Falten espais petits per a joves autors, fins i tot a Nova York, però reconec que aquí no ens podem queixar, sempre trobes algú disposat a deixar-te un lloc per treballar».

La iniciativa més innovadora és la de 13P (Thirteen Playwrights), tretze dramaturgs que han creat una associació per cercar sortida als seus textos. Cansats de lectures dramatitzades i *workshops* d'obres que mai acabaven sent produïdes, es van reunir per casualitat l'any 2003. Tres d'ells es van conèixer a Connecticut, van tenir la idea d'unir forces i van muntar una trobada a Nova York. Els tretze que van assistir a la

primera reunió són els que ara formen 13P. No intervenen en el procés d'escriure: és una companyia de producció, no per a la creació. De tota manera, com que tots són amics, sí que s'envien les obres per intercanviar opinions.

Rob Handel, un dels dramaturgs i director d'aquesta iniciativa, treballava recaptant diners per diferents empreses i aquesta experiència el va ajudar a reunir el capital mínim que necessitaven per tirar endavant la seva idea. Ell és qui s'encarrega d'aconseguir la inversió que necessiten i de contractar personal per fer la producció, el màrqueting, etc.

La missió de 13P és estrenar les 13 obres, «després inspirarem d'altres a fer el mateix. És un objectiu amb un final concret. El 2010 serà la data final», assegura Rob Handel. Produïxen dues obres l'any en el circuit més alternatiu de l'Off-Broadway. De moment no reben ajuda governamental, però sí privada. Amb tot, Handel és optimista: «Finalment aconseguirem diners del govern. Les produccions són barates per a ells.

Els actors no cobren, sinó que guanyen punts per poder afiliar-se a l'Actors Equity (Unió d'Actors: per a un actor dels Estats Units és imprescindible ser-ne membre per poder treballar). I cada vegada tenim més seguidors. El públic s'interessa pels nostres espectacles, s'inscriu a la nostra pàgina web, assisteix a les festes que organitzem per recaptar diners, a poc a poc anem creixent».

En referència als autors que formen 13 P, Handel indica que «som autors molt diferents, alguns estan molt influenciats per la televisió i el cinema, com tot l'art, però d'altres investiguen el llenguatge teatral. Hi ha qui també barreja diferents disciplines artístiques. Com que estrenem en teatres petits, tenim més llibertat creativa, perquè no hem d'agradar a tothom. Com més gran és el teatre, més convencional és l'escriptura. El teatre està en un moment interessant de problemàtica, perquè per fer alguna cosa nova has de buscar molt i aquesta recerca acaba sent més emocionant per al dramaturg».

*Bea Cabezas
és periodista.*